

มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาไทยกับความเป็นศูนย์กลาง
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนานานาชาติ
Thai Buddhist University and Being the Centre of Human
Resource Development for International Buddhism

ลำพอง กลมกุล

Lampong Klomkul

ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ASEAN Studies Centre, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author, E-mail: research.mcu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยกับความเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนานานาชาติ ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย การศึกษาเชิงพื้นที่และการสัมภาษณ์

ผลการศึกษา พบว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยมีส่วนจัดการศึกษาที่พัฒนาคนในระดับปัจเจกให้มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนา อาจารย์และความประพฤติตามกรอบของการพัฒนาบัณฑิต 9 ประการ การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเชิงพื้นที่ งานวิจัยและการค้นคว้าของนิสิตที่มาจากประเทศต้นทาง รวมถึงการสร้างเครือข่ายระดับบุคคล มหาวิทยาลัยและองค์กรพระพุทธศาสนาที่เกิดจากการขับเคลื่อนของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ถือว่าเป็นบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนการส่งเสริมให้เกิดชุมชนชาวพุทธนานาชาติในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก อันเนื่องจากการจัดการศึกษา การจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัย องค์กรและการประชุมเครือข่ายของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับนานาชาติ ซึ่งถือว่า มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาไทยมีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาไทย; ศูนย์กลางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์;
พระพุทธศาสนานานาชาติ

Abstract

This article aims to study the roles of Thai Buddhist universities with the center of human resource development in international Buddhism. Documentary research, area studies, and interview are used for data collection.

The results indicate that Thai Buddhist universities as the part of an education management section have developed people on an individual level to gain the knowledge in Buddhism, Ajara, and behaviors in accordance with the framework of 9 aspects of graduate development. The development of body of knowledge in Buddhism by using area studies, research work, and searching students from the country of origin, including the creation of network of individuals, universities, and Buddhist organizations driven by the Buddhist Universities are the important roles as the center of learning. In addition, the promotion of international Buddhist communities in various countries around the world due to educational management, establishing a university network, organization, and network meeting of Thai Buddhist Universities are the international human resource development which Thai Buddhist university plays the role as the center of human resource development entirely.

Keywords: Thai Buddhist Universities; Centre of Human Resource Development; International Buddhism

บทนำ

จากสถิติที่มีพระภิกษุสามเณร เข้ามาศึกษาในประเทศไทยใน มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งจำนวนมาก กว่า 1,500 รูป/คนในปีการศึกษา 2561 โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทำให้เกิดการจำลองชุด

ความคิดต่อความเป็นสังคมพุทธ นานาชาติ ที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคน จากประเทศต้นทางผ่านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา หลังจากจบ การศึกษาเพื่อกลับไปเป็นส่วนหนึ่งของ ชุมชนในการพัฒนาเสริมสร้าง ประสิทธิภาพของชุมชนชาวพุทธใน ประเทศนั้น ๆ ให้พัฒนาไปอย่างมี

กรอบ เป้าหมาย และทิศทางของความ เป็นพระพุทธรูปศาสนาในองค์กรรวม โดย แนวคิดของมหาวิทยาลัยจัดการศึกษา ภายใต้อุทธศาสตร์การพัฒน า ทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา เพื่อให้มีความพร้อมทางด้านความรู้ (ปรีชา) อาจารย์ (วินัย-ปฏิบัติ) ความ ประพฤติ (ปฏิเวธ) และทำหน้าที่ตาม พันธกิจเพื่อพระพุทธศาสนาในองค์กรรวม ให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (จักขุมา- Conceptual Skill) มีความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน (วิธูโร-Technical Skill) มี เครือข่าย (Network) และมีมนุษย์ สัมพันธ์ที่ดี (นิสสยสมปนโน-Human Relation Skill) (Thai Tipitaka 20/20/163) จนกระทั่งนำความรู้ที่ได้ ของนิสิตจากประเทศนั้น ๆ แล้ว กลับไปพัฒนางาน สร้างงาน พระพุทธศาสนาในชุมชนประเทศนั้น ๆ การพัฒนาศักยภาพทางการแข่งขัน การพัฒนาคนในสังคมพหุลักษณะ นานาชาติ โดยมีภาพจำลองต้นแบบใน มหาวิทยาลัยสงฆ์ จึงเป็นความจำเป็น ตามกรอบของมหาวิทยาลัยที่มี วิสัยทัศน์ “ศูนย์กลางการศึกษา พระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติที่ สร้างคนดีและเก่ง อย่างมีประสิทธิภาพ จัดการศึกษาและวิจัยได้อย่างมี คุณภาพ บริการวิชาการได้อย่างมี สุ ข ภาพ บริหาร ติ อย่างมี ประสิทธิภาพ” และมีหน้าที่ในการ

ผลิตบัณฑิต พัฒนาศักยภาพทรัพยากร มนุษย์ในพระพุทธศาสนาที่ว่า “ผลิต คนดีและเก่ง อย่างมีประสิทธิภาพ ผลิต บัณฑิตและพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้มี ปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ ใฝ่คิด เป็น ผู้นำจิตใจและปัญญา มีโลกทัศน์ กว้างไกล มีความสามารถในการ แก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อ พระพุทธศาสนาและพัฒนาสังคม” และหน้าที่หลักของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ไทยจึงทำหน้าที่ เป็นศูนย์กลางการ พัฒน า ทรัพยากร มนุษย์ ใน พระพุทธศาสนานานาชาติ โดยทำ หน้าที่ในการ ผลิตและพัฒนาบัณฑิตให้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 9 ประการในโมเดล MAHACHULA ที่ ประกอบด้วย M = Morality (มี ปฏิปทาน่าเลื่อมใส) A = Awareness (รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม) H = Helpfulness (มีศรัทธาอุทิศตน เพื่อพระพุทธศาสนา) A = Ability (มีความสามารถและทักษะด้านภาษา) C = Curiosity (ใฝ่รู้ใฝ่คิด) H = Hospitality (รู้จักเสียสละเพื่อ ส่วนรวม) U = Universality (มีโลก ทัศน์กว้างไกล) L = Leadership (เป็น ผู้นำด้านจิตใจและปัญญา) A = Aspiration (มีศักยภาพพร้อมที่จะใช้ และพัฒนานวัตกรรม) (MCU, Online: 2019) เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ใน พระพุทธศาสนา ได้รับการพัฒนาอย่าง

มีเป้าหมาย และนำความรู้ไปพัฒนา
งาน สร้างงานในพระพุทธศาสนาซึ่งใน
บทความนี้จะได้กล่าวถึงความเป็น
มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาของ
ประเทศไทยกับการพัฒนาศักยภาพ
ของมนุษย์ในพระพุทธศาสนาเพื่อไปสู่
การพัฒนาสังคมพุทธนานาชาติต่อไป
โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ในด้านการจัดการศึกษาและการ
ประชุมสัมมนาเพื่อสร้างเครือข่ายของ
องค์กรและประเทศในกลุ่มชาวพุทธ

เนื้อเรื่อง

ก า ร จั ด ก า ร ศี ก ษ า พ ร ะ พุ ท ธ ศ า ส น า ใน ร ู ป แ บ บ ม ห า วิ ท ย า ลั ย

มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา
ในประเทศไทย มีหลักฐานปรากฏ 2
แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่ง
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 (King
Chulalongkorn, 1 October 1868–
23 October 1910) แ่ ห่ ง ก รุ ง
รัตนโกสินทร์ ได้ทรงสถาปนาไว้ให้
คณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย เมื่อปี พ.ศ.
2430/ค.ศ. 1887 และเฉลิมนามของ
พระองค์ไว้เป็นหลักฐานว่า เป็นผู้ก่อตั้ง
ในนาม “มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย” ส่วนอีกแห่งเป็น
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

(Mahamakut Buddhist University)
เมื่อปี พ.ศ. 2436/ค.ศ. 1893 โดยใช้
พระนามของพระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว (King Mongkut, 2
April 1851 – 1 October 1868) ผู้
เป็นพระราชบิดาเป็นการถวายเฉลิม
พระเกียรติให้กับพระองค์ท่านในฐานะ
ผู้ก่อพระพุทธศาสนาธรรมยุติกนิกาย
ในขณะที่ทรงผนวชอยู่ และให้จัด
การศึกษาสงฆ์สำหรับฝ่ายธรรมยุติด้วย
โดยมหาวิทยาลัยทั้ง 2 แห่ง มีหน้าที่
และพันธกิจที่ปรากฏในงานของพระ
สุรินทร์ โสธโร (Phra Surin Sodharo
2558: 105-113) ในเรื่อง “*The Role
of Buddhist University and the
Establishment of Buddhism*”
ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาสงฆ์ใน
ประเทศไทยไว้ว่า

“การศึกษาสงฆ์เจริญรุ่งเรือง
ในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์ทรงเห็นว่า
การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญจึงได้ปฏิรูป
การศึกษา จัดการเรียนการสอนให้เป็น
ระบบเหมือนนานาอารยประเทศ ให้
ราษฎรทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมี
ระบบและสำหรับพระภิกษุสามเณร
พระองค์ทรงสนับสนุนให้คณะสงฆ์ได้
ศึกษาเล่าเรียนทั้งด้านปริยัติธรรมและ
วิชาการชั้นสูงสมัยใหม่ควบคู่กันไป ได้
ทรงตั้งสถาปนา มหาธาตุวิทยาลัย เมื่อ
ปี พ.ศ. 2432 ต่อมาในปี พ.ศ. 2439
ได้พระราชทานนามใหม่ว่า มหาจุฬาลง

กรมราชวิทยาลัย เพื่อเป็นสถานที่
ศึกษาของพระภิกษุสามเณรและ
คฤหัสถ์ในด้านพระพุทธศาสนาและ
วิชาการชั้นสูง และมหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้เปิด
ดำเนินการจัดการเรียนการสอน
ในปี พ.ศ. 2490 ได้เปิดหลักสูตร
ปริญญาตรี คณะพุทธศาสตร์เป็นคณะ
แรก และในปี พ.ศ. 2504 ได้เปิดคณะ
ที่ 2 คือ คณะครุศาสตร์ และปัจจุบันนี้
ได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนมา
เป็นลำดับ โดยมีทั้งหมดจำนวน 4
คณะ คือ คณะพุทธศาสตร์ คณะครุ
ศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะ
สังคมศาสตร์และบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่ง
การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพุทธ
ศาสตร์บัณฑิต มีสาขาที่หลากหลาย
นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยมีวิชา
วิปัสสนากรรมฐานที่มุ่งส่งเสริมให้
ผู้เรียนมีความรู้ด้านปริยัติ ปฏิบัติและ
ปฏิเวธ ตามหลักคำสอนพุทธศาสนา
โดยนิสิตระดับปริญญาตรีจะต้องเรียน
ในรายวิชาเป็นภาคบังคับแล้ว ต้อง
ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย คือ ต้องปฏิบัติวิปัสสนา
กรรมฐานปีละ 10 วัน ในภาคปฏิบัติ
จนกว่าจะจบการศึกษาตามหลักสูตรและ
หลักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานถือเป็น
หัวใจสำคัญที่สุดในพระพุทธศาสนาที่

ชาวพุทธจะต้องเข้าใจและเข้าถึงแก่น
ของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงได้...

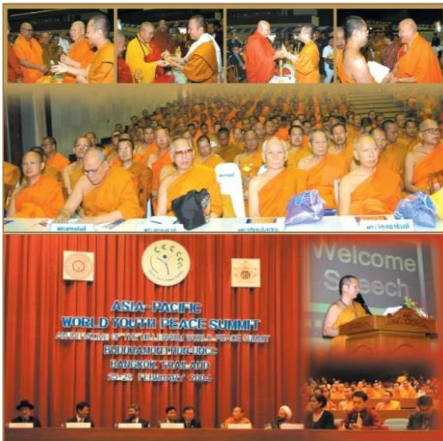
หรือในงานของหลักสูตร
แก่น ท้าว (Hatthakorn Kaentao,
2015: 1-3) ในเรื่อง การพัฒนา
บทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ของรัฐเพื่อ
รองรับประชาคมอาเซียน-The
Development of the Roles of
State Buddhist University for
Supporting ASEAN Community”
ที่เสนอเป็นแนวคิดจากผลการศึกษาคือว่า

“บทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์
ของรัฐในการดำเนินการตามพันธกิจ
ของมหาวิทยาลัย 5 ด้าน เพื่อรองรับ
ประชาคมอาเซียนนั้น สามารถทำได้
โดยการผลิตบัณฑิต พัฒนาการจัดการ
เรียนการสอนที่มีคุณภาพและ
มาตรฐาน การส่งเสริมการวิจัยและ
พัฒนา องค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพ
การวิจัยพระพุทธศาสนานานาชาติ
การบริการวิชาการด้าน
พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนและสังคม
ระดับชาติและนานาชาติ การทำนุ
บำรุงพระพุทธศาสนาและ
ศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการ
ตามหลักธรรมาภิบาล... โดยในการ
ผลิตบัณฑิตควรให้มีอัตลักษณ์ที่พึงประ
สงค์และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม
ประเทศชาติและอาเซียน ด้านการ
ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้
เพื่อเพิ่มศักยภาพการวิจัย

พระพุทธศาสนานานาชาติด้วย การผลิตผลงานและเผยแพร่ผลงานวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนา การประยุกต์หลักธรรมที่เน้นความเป็นไทยและอาเซียน ด้านการบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่ชุมชนและสังคมระดับชาติและนานาชาติด้วยการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นศูนย์กลางในการบริการวิชาการแก่คณะสงฆ์ สังคมและอาเซียน ด้านการทุนบำรุงพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรมด้วยการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งการศึกษาพระพุทธศาสนากับการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยผสมผสานกับวัฒนธรรมอาเซียน ด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ด้วยการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นต้นแบบด้านการบริหารจัดการ เพื่อยกฐานะมหาวิทยาลัยสู่มาตรฐานระดับโลก...”

ดังนั้น หากศึกษาถึงพัฒนาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์และบทบาทของมหาวิทยาลัย คือ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรทางด้านพระพุทธศาสนาให้กับพระพุทธศาสนาในประเทศไทย โดยรูปแบบของการศึกษาการศึกษาสงฆ์ของมหาวิทยาลัยทั้ง 2 แห่ง นับเป็นพัฒนาการทางการศึกษาสงฆ์และ

ประเทศไทยที่มาพร้อมกับการเข้ามาของอาณานิคมตะวันตกที่มีผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างประเทศไทยต้องปรับตัวด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการศึกษาด้วย โดยจากหลักฐานที่ปรากฏมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งมีพันธกิจในเรื่องการจัดการศึกษาแต่ในเวลาเดียวกันก็ได้พยายามจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมทั้งทำให้มหาวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมความเข้มแข็งให้พระพุทธศาสนาในองค์กรวม ดังกรณีที่มีการจัดการประชุมผู้นำชาวพุทธ จัดประชุมเครือข่ายทางด้านพระพุทธศาสนาระหว่างนิกายอื่น ๆ หรือศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย นัยหนึ่งเพื่อเป็นการสร้างเครือข่าย นัยหนึ่งเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยร่วมกันระหว่างพระพุทธศาสนานิกายต่าง ๆ ในนานาประเทศ รวมทั้งมีการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดการศึกษาพระพุทธศาสนาร่วมกันด้วย

รูป 1 บทบาทมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา
ไทย ในการจัดการศึกษาและจัดประชุม
ระดับนานาชาติ

(Source: MCU, Online, 10 October 2018)

แนวทางในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา

การ จัด การ ศึกษ า ของ มหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อยกระดับให้เป็น ศูนย์ กลาง การ ศึกษ า ของ พระพุทธศาสนาโลก เป็นนโยบายและ แนวคิดที่สำคัญของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ดังที่มีการจัดการประชุมผู้นำการ ประชุมสุดยอดผู้นำชาวพุทธโลก (World Buddhist Summit, 2543), การประชุมสภาผู้นำศาสนาแห่งโลก (The Parliament of the World's Religions, 2544) การประชุมสุดยอด ผู้นำเยาวชนโลกเพื่อสันติภาพ (Asia-Pacific World Youth Peace Summit, 2547) การประชุมเถรวาท และ มหាយาน (International

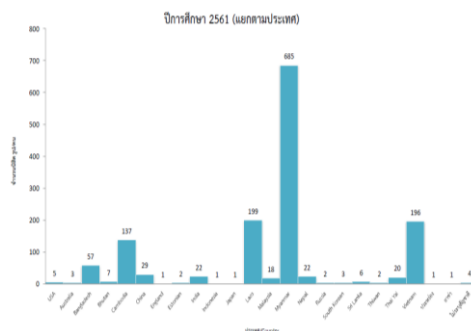
Conference on Theravada and Mahayana Buddhism, 2004) การ ประชุมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา โลก (World Buddhist University) รวมไปถึงการประชุมวิสาขบูชาโลก ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 และต่อเนื่องมา ตลอดทุกปี (International Day of Vesak) เป็นต้น และการประชุม ร่วมกับศาสนาอื่น ๆ ในหลายครั้ง อาทิ Interfaith Dialogue of Religious Leaders for Peace in ASEAN Community (Editorial Team, 110-115) การประชุมผู้นำศาสนาเพื่อ สันติภาพในประชาคมอาเซียน ครั้งที่ 1 เรื่องขันติธรรมทางศาสนา โดยมีผู้นำ ศาสนาจาก 10 ประเทศในประชาคม อาเซียน 80 คน รวมถึงคนไทยร่วมงาน ประมาณ 500 คน ที่มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอม่วง น้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้ง การประกาศแนวคิดในเรื่องการเป็น ศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก ทำให้ ประเทศไทยได้รับการกล่าวถึงในแวด วงศาสนา โดยเฉพาะการศึกษาของ พระพุทธศาสนาที่กลายเป็นหุ้นส่วน สำคัญทางด้านการจัดการศึกษาและ เป็นพันธมิตรสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาพระพุทธศาสนาใน นานาประเทศด้วย จึงเกิดการขยายตัว ของมหาวิทยาลัยสงฆ์โดยปัจจุบัน ภายในประเทศมีวิทยาเขต 11 แห่ง 16

วิทยาลัยสงฆ์ และห้องเรียนจำนวน มากรวมกันไม่น้อยกว่า 45 แห่งทั่วประเทศ พร้อมมีเครือข่ายเป็นวิทยาลัย สมทบในต่างประเทศ อาทิ สิงคโปร์ เกาหลี อังการี ศรีลังกา ไต้หวัน ทั้ง เตรียม ความ พร้อม คณาจารย์ บุคลากร เพื่อรองรับการจัดการศึกษา ในอนาคต อาทิ มีการจัดส่งบุคลากรไป ศึกษายังนานาประเทศ อาทิ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา อินเดีย จีน ไต้หวัน โดย ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์เพื่อความเป็น ศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนา นานาชาติต่อไป การจัดประชุมดังที่ กล่าวมา รวมถึงการส่งบุคลากรไป ศึกษาจึงเป็นการวางตัวบุคคลหรือ ทรัพยากรมนุษย์เพื่อเตรียมความพร้อม ในการพัฒนาองค์กร รวมถึงการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์เองให้มีโลกทัศน์ที่ กว้างไกลขึ้น

ความเป็นนานาชาติกับความ เป็น ศูนย์ กลาง การ ศิ ก ษา พระพุทธศาสนา

การที่มหาวิทยาลัยได้กำหนด เป็นยุทธศาสตร์และพันธกิจในความ เป็น ศูนย์ กลาง การ ศิ ก ษา พระพุทธศาสนาโลก ทำให้เกิดการ ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาที่ต่างไป จากเดิม โดยเป็นการจัดการศึกษาที่มี เป้าหมายเพื่อกลุ่มชาวพุทธและนิสิต จากต่างชาติ จึงมีการพัฒนาหลักสูตร

เป็นภาษาอังกฤษ มีการจัดบุคลากรไป เสริมสร้างด้านการศึกษาในต่าง ประเทศโดยเฉพาะด้านภาษาอังกฤษ ส่งผู้บริหารคณาจารย์ไปเรียนใน มหาวิทยาลัยในประเทศต่าง ๆ หรือ สนับสนุนให้คณาจารย์ไปศึกษาใน ต่างประเทศ ซึ่งส่งผลให้มีการ จัด การศึกษาเพื่อรองรับนิสิตจากต่างชาติ มากขึ้น ปัจจุบันมีนิสิตนานาชาติมา ศิ ก ษา ใน ประเทศไทย มาก ขึ้น โดยเฉพาะนิสิตจากประเทศที่นับถือ พระพุทธศาสนา เช่น ลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม ศรีลังกา บังคลาเทศ โดยพิจารณาได้จากสถิติที่มีการเปิด หลักสูตรเพื่อรองรับนิสิตจากนานาชาติ ดังสถิติที่ปรากฏในปีการศึกษาปัจจุบัน (พ.ศ. 2561/2018) ดังปรากฏดังรูปที่ 2

รูป 2 Statistics of Foreign Students in MCU's Thai Buddhist University
(Source: Registration Affair of MCU University, Academic Year 2018)

จากรูปที่ 2 สถิติรายประเทศของนิสิต จะพบว่าในปีการศึกษา 2561 มีนิสิตนานาชาติจำนวน รวมกว่า 1,424 รูปคน จากจำนวน 21 ประเทศ ที่นับถือพระพุทธศาสนาทั่วโลก โดยมีนิสิตชาวเมียนมาร์ เป็นอันดับหนึ่ง จำนวนทั้งสิ้น 685 รูป/คน รองมาเป็นอันดับสอง ได้แก่ นิสิตจากประเทศลาว จำนวน 199 รูป/คน และอันดับ 3 เป็นนิสิตชาวเวียดนามที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์จำนวนทั้งสิ้น 196 รูป/คน อันดับ 4 เป็นนิสิตจากประเทศกัมพูชา จำนวน 137 รูป/คน นอกจากนี้ยังมีนิสิตอื่นที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาได้ อาทิ บังคลาเทศ (57) จีน (29) อินเดีย (22) เนปาล (22) มาเลเซีย (18) ออสเตรเลีย (3) สหรัฐอเมริกา (5) ภูฏาน (7) อังกฤษ (1) เอสโตเนีย (2) ญี่ปุ่น (1) รัสเซีย (2) ศรีลังกา (6) ไต้หวัน (2) อินโดนีเซีย (1) โดยนิสิตทั้งหมดที่ศึกษาเป็นทั้งพระภิกษุ ภิกษุณี แม่ชี และฆราวาส ซึ่งศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก ทั้งหลักสูตรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในคณะพุทธศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ ในสาขาต่าง ๆ อาทิ Buddhist Studies, Tipitaka Studies, Vipassana Meditation, Mahayana Studies, Religion, Buddhist Educational

Administration, Religious Studies, Comparative Religion, Philosophy, English, Linguistics, Public Administration โดยส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรภาษาอังกฤษที่ทางมหาวิทยาลัยจัดการศึกษาให้ นัยหนึ่งเป็นการนำนิสิตมาพัฒนาด้านภาษาอังกฤษและพระพุทธศาสนาไปพร้อมกัน มีเพียงส่วนน้อยเรียนที่ศึกษาในหลักสูตรที่เป็นภาษาไทย นอกจากนี้ทางมหาวิทยาลัยได้จัดศูนย์ภาษาที่จัดสอบวัดระดับภาษาอังกฤษ และมีการจัดหลักสูตรภาษาไทยสำหรับนิสิตที่ประสงค์เรียนรู้ภาษาไทย ดังนั้น ในหลักสูตรทั้งหมดที่ทางมหาวิทยาลัยจัดการศึกษาจึงมีเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้ร่วมและปรับตัวทางวัฒนธรรมเสริมสร้างทักษะในการปรับตัว เพราะนิสิตที่มาศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนใหญ่แม้จะเป็นนิสิตชาวไทย แต่จำนวนกว่าหนึ่งพันรูปเป็นต่างชาติจึงจำเป็นต้องเกิดการเรียนรู้สู่การปรับตัวทางวัฒนธรรม ความต่างและเปิดใจยอมรับทั้งในส่วนของชาติพันธุ์ วัฒนธรรมทางภาษา มติความต่างทางศาสนาที่นัยหนึ่งเป็นการเรียนรู้ นัยหนึ่งเป็นการปรับตัวยอมรับความแตกต่างหลากหลายเป้าหมายเพื่อการอยู่ร่วมกันในมิติที่แตกต่างได้ด้วยเช่นกัน

รูป 3 มหาวิทยาลัยกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา
(Source: ASEAN Studies Centre MCU, 19 December 2018)

จากรูปที่ 3 บทบาทของมหาวิทยาลัยส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา โดยมีผู้มาเรียนโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศพระพุทธศาสนา จำนวนมากจากจำนวนสถิติที่มีนิสิตมาเรียนจากประเทศต่าง ๆ ในปีการศึกษาปัจจุบันมีชาวต่างชาติกว่า 1,400 รูป/คน ตามสถิติที่ปรากฏในรูปที่ 2 โดยมีผู้เรียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในภาพรวมมหาวิทยาลัยจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ รวมไปถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนาทั้งในประเทศไทยและนานาชาติที่รับการศึกษา รวมทั้ง

เป็นภาคีแห่งรัฐในการจัดการศึกษาในองค์รวมร่วมกับประชาคมอื่น ๆ ดังกรณีมีมหาวิทยาลัยสมทบหลายแห่งในหลายประเทศ โดยเครือข่ายผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการประสานและสร้างเครือข่ายระหว่างประชาคมชาวพุทธ ประชาคมมหาวิทยาลัย และประชาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาเพื่อเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันหรือขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนาด้วยกัน

รูป 4 บทบาทผู้บริหารกับเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัยกับสังคมพุทธนานาชาติ MOU and International Conference & University in Vietnam, 6 Dec 2018 (Top); 5th World Buddhist Forum, Putian, Fujian Province, 29 Oct 2018 (Down) (Source: ASEAN Studies Centre, MCU, 8 December 2018)

ดังนั้น ในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการศึกษา พัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือบุคลากรในพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้

1. พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาบุคคลด้วยวิธีการทางศาสนา อันหมายถึง มหาวิทยาลัยสงฆ์จัดการศึกษาที่ให้ทั้งความรู้ โดยเป็นความรู้ในศาสตร์สากลที่เชื่อมโยงกับองค์ความรู้ต่าง ๆ ในนานาประเทศ และความรู้เฉพาะทางโดยเป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เป้าหมายเพื่อให้บุคลากรที่เข้ารับการพัฒนาดำเนินการทั้งความรู้ที่เป็นความรู้ในศาสตร์สมัยใหม่ตามปรัชญาแนวคิดมหาวิทยาลัยที่ว่า “จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม” เพื่อให้บัณฑิตเป็นผู้มีความรู้ มีการศึกษาและศักยภาพที่พร้อมทั้งระบบคิด รูปแบบการคิด ความรู้ติดตัวกลับไป ดังที่มหาวิทยาลัยวางเป้าประสงค์ไว้ว่า จะต้องผลิตบัณฑิตให้มีลักษณะ 9 ประการ คือ เป็นผู้มีความประพฤติดี (M = Morality) รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม (A = Awareness) มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา (H = Helpfulness) มีความสามารถและ

ทักษะด้านภาษา (A = Ability) ใฝ่รู้ใฝ่คิด (C = Curiosity) รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม (H = Hospitality) มีโลกทัศน์กว้างไกล (U = Universality) เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา (L = Leadership) มีศักยภาพที่จะใช้และพัฒนานวัตกรรม (A = Aspiration)

ทั้งหมดเป็นเป้าหมายของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนาในเชิงบุคคลให้ได้รับการพัฒนาอย่างมีเป้าหมาย นำความรู้กลับไปพัฒนางานสร้างงานในพระพุทธศาสนาในชุมชนที่ตัวเองอยู่อาศัยในประเทศนั้น ๆ หรือชุมชนนานาชาติอื่นในประเทศปลายทาง ทั้งพุทธเถรวาท มหายาน และวัชรยานในแบบที่ตัวเองดำเนินการอยู่และเป็น พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อน ต่อความเป็นพระพุทธศาสนาในองค์กรวม

รูป 5 บทบาทพระธรรมทูตไทย ภายใต้การจัดการศึกษาโดยมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยกับการพัฒนาสังคมนานาชาติ อาทิ วัดอภิธรรม พุทธวิหาร วัดไทยในรัสเซีย (บน) วัดพุทธประทีป วัดไทยในอังกฤษ (ล่าง)
(Source: Online, 28 December 2018)

2. พัฒนาทรัพยากรบุคคลในเชิงสังคมประชาชาติ หมายถึงมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยได้จัดการศึกษาให้กับบุคคลเฉพาะเพื่อไปทำหน้าที่ในเชิงสังคมภาพกว้าง อาทิ มีการจัดการอบรมพระไทยเพื่อทำงานในชุมชนชาวพุทธนานาชาติผ่านวิทยาลัยพระธรรมทูต ที่จัดการอบรมมากกว่า 25 รุ่น (25 ปี) รวมจำนวนกว่า 2,500 รูป และส่งไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ในชุมชนชาวพุทธไทยและชาวพุทธนานาชาติ ดังมีสถิติวัดไทย ชุมชนชาวไทยพุทธในประเทศต่าง อาทิ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา สวีเดน เดนมาร์ก นอร์เวย์ เยอรมัน ออสเตรเลีย อิตาลี อินเดีย สิงคโปร์ ดังปรากฏเป็นข้อมูลสถิติวัดไทยในต่างประเทศภายใต้การสนับสนุนของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในการจัดการศึกษาอบรม พัฒนาวิทยาลัยพระธรรมทูตและส่งบุคลากรเหล่านั้นไปทำงานในชุมชนชาวพุทธนานาชาติ ไม่น้อยกว่า 1,000 วัด 1,000 ชุมชนทั่วโลก นอกจากนี้ในการจัดการศึกษา ยังเสริมสร้างประสิทธิภาพเชิงบุคคลของบัณฑิตที่มาจากประเทศต้นทางดัง

ปรากฏโดยไม่ได้จำกัดชาติพันธุ์ ภาษา ทำให้มีสถิติเหล่านั้นมีศักยภาพเดินทางกลับไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังประเทศของตนเอง เกิดเรียนรู้แบบพหุวัฒนธรรม ข้ามวัฒนธรรม ทำให้เกิดการเปรียบเทียบ นำองค์ความรู้ที่ได้นำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับประเทศของตนเอง ดังที่ผู้เขียนได้เคยไปพบในอินโดนีเซีย พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา เป็นต้น

ที่	ประเทศ	จำนวนวัด		
		ธรรมยุต	มหานิกาย	รวม
1	ทวีปอเมริกา อาทิ สหรัฐอเมริกา แคนาดา อาเจนตินา บราซิล ฯลฯ	105	61	166
2	ทวีปยุโรป อาทิ เยอรมัน อังกฤษ เดนมาร์ก <u>นอร์เวย์</u> เนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส บราซิล สวิตเซอร์แลนด์ ฯลฯ	118	29	147
3	ทวีปเอเชีย อาทิ สิงคโปร์ มาเลเซีย อินเดีย เนปาล เกาหลี ไต้หวัน ญี่ปุ่น จีนฮ่องกง	154	24	178
4	ทวีปออสเตรเลีย นิวซีแลนด์	22	14	36
5	ทวีปแอฟริกา	2	-	2
รวม		401	128	529

ตาราง 1 สถิติวัดไทยในต่างประเทศ
ที่มา: กลุ่มวิเทศสัมพันธ์และวิชาการ
พระพุทธศาสนา
ข้อมูลวันที่ 31 ธันวาคม 2559

3. ทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนากับเครือข่ายพระพุทธศาสนา หมายถึง การที่มหาวิทยาลัยจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในเชิงปัจเจก พัฒนาคนในเชิงสร้างงานในชุมชนอันเป็นที่ตั้งของนิสิตผู้มาศึกษาหรือการนำความรู้ไปพัฒนาชุมชนที่นิสิตผู้ไปทำงานแล้ว การจัดการศึกษาทำให้เกิดการสร้าง

เครือข่าย สร้างงานพระพุทธศาสนา ร่วมกัน ระหว่างสมาชิกในพระพุทธศาสนา ดังปรากฏการณ์ มหาวิทยาลัยจัดประชุมสัมมนาในระดับนานาชาติ ทำให้เกิดเครือข่ายในภาพกว้างระหว่างองค์กรต่อองค์กร ระหว่างสมาชิกในศาสนาต่อศาสนา รวมไปถึงเมื่อบัณฑิตที่จบการศึกษาไปในระดับปัจเจก ทำงานในชุมชนของตนเอง ก็ทำให้เกิดเครือข่ายการสร้างงานพระพุทธศาสนาด้วยกัน ดังกรณี นิสิตที่จบการศึกษาไปแล้วเกิดการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายภายในระหว่างกันและกันเอง ทำให้เกิดภาคีเครือข่ายทางพระพุทธศาสนาด้วยกัน ซ้อนเป็นเครือข่ายในภาพกว้างระหว่างพระพุทธศาสนาด้วยกันแต่นิกาย ดังกรณีพุทธเถรวาทกับพุทธมหายานนานาชาติประเทศ หรือระหว่างประเทศจากประเทศหนึ่งสู่ประเทศหนึ่ง ดังที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้มีสถาบันสมทบในประเทศต่าง ๆ เป็นต้น ดังที่ผู้เขียนได้พบพระภิกษุชาวไทยใหญ่ พม่า ลาว กัมพูชา ล้วนมีเครือข่ายทั้งในเชิงบุคคล นิกายและประเทศเพิ่มขึ้น หรือการที่ผู้เขียนเคยไปพบพระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ หรือประเทศอื่น ๆ ในชุมชนชาวพุทธ ก็สามารถทำงานร่วมกันระหว่างนิกาย ระหว่างประเทศร่วมกันได้ในวงกว้างด้วยโดยมี

มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยเป็นจุดเชื่อมและหลอมรวมความเป็นพหุวัฒนธรรมและสังคมนานาชาติ สู่ความเป็นประชาชาติตามกรอบของการจัดการศึกษาได้ด้วย

รูป 6 บทบาทบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยต่อสังคมพหุวัฒนธรรม อาทิวัดอุณาโลม กัมพูชา (บน), การจัดการศึกษาที่โรงเรียน SYI วัดยางปู รัฐฉาน พม่า (ล่าง)
(Source: ASEAN Studies Centre, 28 December 2018)

ดังนั้น การที่ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยสงฆ์จึงเท่ากับเป็นฐานในการพัฒนาบุคลากรในพระพุทธศาสนาเพื่อรองรับอนาคตทั้งในระดับบุคคล ชุมชนและประชาชาติต่อความเป็นประชาคมชาวพุทธในองค์รวมนอกจากนี้จะเห็นได้ว่า กิจกรรมพระพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นเป็นการขับเคลื่อนแบบมีเป้าหมาย ทั้งในระดับบุคคลเพื่อพัฒนาคณะในศาสนา พัฒนาคณะในประเทศชาติและพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์ในสังคมประชาชาติ
ของพระพุทธศาสนาในองค์รวมสู่ความ
เป็นสังคมพุทธนานาชาติ ดังปรากฏ
เป็นพันธกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย
ในปัจจุบัน

ผลที่ได้รับจากการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา

การพัฒนาคณะใน
พระพุทธศาสนา ทำให้เกิดการเรียนรู้
กลายเป็นกลไกการพัฒนาสังคม
นานาชาติในแบบพระพุทธศาสนา ดัง
กรณีนิสิตเข้ามาศึกษาที่มหาวิทยาลัย
พระพุทธศาสนาไทย จะมีผลได้ 2
กรณีเป็นเบื้องต้น คือ (1) ผู้มาเรียนได้
องค์ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
เป็นการพัฒนาตนตามกรอบของการ
พัฒนาบัณฑิตของมหาวิทยาลัย (2)
นิสิตผู้เรียนได้พัฒนาองค์ความรู้ใน
ชุมชนของตนเองให้เป็นความรู้
สาธารณะผ่านการวิจัยหรือ
วิทยานิพนธ์ที่นิสิตได้ทำและพัฒนาเป็น
ฐานองค์ความรู้ในชุมชนและประเทศ
นั้น ๆ อาทิ พุทธศาสนาในลาว กัมพูชา
เวียดนาม พม่า นับเป็นองค์ความรู้
เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเชิงพื้นที่
(Area Studies) ในประเทศนั้น ๆ
รวมทั้งเป็นการสื่อสารพระพุทธศาสนา
สู่สังคมนานาชาติทำให้เกิดการ
แลกเปลี่ยน ทำให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้
เกิดเครือข่ายสังคมประชาชาติ

จนกระทั่งกลายเป็นกลไกร่วมของการ
พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ใน
พระพุทธศาสนาด้วย

รูป 7 บทบาทบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยสงฆ์
ไทยต่อสังคมพุทธนานาชาติ อาทิ
การจัดการศึกษาที่ Smaratungga
Buddhist College, Semarang, Jawa
Tengah, Indonesia (บน), การศึกษาที่
โรงเรียนวัดภูควาย หลวงพระบาง ลาว (ล่าง)
(Source: ASEAN Studies Centre, 28
December 2018)

ดังกรณีพระพุทธศาสนาใน
เวียดนาม ปรากฏในงานของ Huynh
Kim Lan (2010) ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับ
Theravada Buddhism in Vietnam
รวมถึงในงานของ Ven. Dao Minh
Van (2017) เรื่อง The Theravāda
Buddhist Education System in
Southern Vietnam and its
Contribution to the Society
(Buddhist Studies) หรือในงานของ

Phra Huynh Minh Thuan (Bhikkhu Santadatta) (2017) เรื่อง Theravāda Upasampadā in Vietnam: A Study based on Vinaya Perspective หรือในงาน Phan Tai Thuc (Ven. Thích Tâm Thúc) (2017) เรื่อง The Practical of Pure Land Buddhism in Modern Society: A Case Study of Hoang Phap Monastery in Vietnam โดยงานวิจัยทั้งหมดเกี่ยวข้องกับ การศึกษาของ พระพุทธศาสนาในพื้นที่เวียดนาม ซึ่ง ทำให้เห็นว่าพระภิกษุเวียดนามที่มา ศึกษาที่มหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นตัวแทน ในการสร้างองค์ความรู้ด้านอาณานิคมศึกษาเกี่ยวกับเวียดนามให้กับ ประเทศไทยและแวดวงวิชาการนานาชาติ หรือในงานของ Ven. Tran Duy Hieu (2008) ที่ทำการศึกษา A Study of Annam-Nikaya in Thailand ถึงจะเป็นการศึกษาของ พระภิกษุเวียดนามและศึกษาเกี่ยวกับ ประเทศไทยนิกายพระพุทธศาสนาในประเทศไทย แต่ก็ทำให้เห็นความเชื่อมโยงของพระพุทธศาสนาแบบ เวียดนามในประเทศไทยให้กับ ประชาคมพุทธศาสนาและชาว เวียดนามได้องค์ความรู้เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนาเชิงพื้นที่อันเนื่องด้วย เวียดนามเช่นกัน

พระพุทธศาสนาในกัมพูชา อาทิ ผลการศึกษาของ Ven. Sothea Sovannathero (2010) ใน เรื่อง Education of Sangha in the Kingdom of Cambodia งานของ Phra SoklimThammarato (Vin) (2018) เรื่อง A Study of Influences of Boonpajumbin Festival to Buddhists in Cambodia รวมทั้ง Kimpicheth Chhon (2012) เรื่อง The Survival and the Development of Cambodian Buddhism after Khmer Rouge Regime up to 2000 C.E.

พระพุทธศาสนาในประเทศลาว อาทิ ในงานวิจัยของ Phra Anan Candadhammo (Chanthavong) (2017) เรื่อง A Study on the Way of Life According to Heet 12, of Lao Buddhist in Pakse District, Champasak Province, Lao People's Democracy Republic งานของ Ven. Phra Kobchai Khemacāri (Prabpai) (2018) เรื่อง A Study of Insight Meditation Teaching: A Case Study of Phramaha Pan Ānando, Mahabuddhawongsapalueng Temple, Vientiane, Laos PDR รวมทั้งในงาน Ven. Khamyad Rasdavong (2005) เรื่อง A

Historical Study of Buddhism in the Lao People's Democratic Republic from 1975 to 2004 (C.E.) หรือในงาน Phra Khamyod Paññadharo (Inphachant) (2018) เรื่อง A Study of Moral Cultivation of Students At Lao International College, Lao People's Democratic Republic.

พระพุทธศาสนาในพม่า ดังปรากฏในการศึกษาของ Ven. Paññā Nanda (2017) เรื่อง An Analytical Study of Development of Myanmar Robes (CĪVARA): From the Buddha's Period to the Present Time งานของ Bhikkhu U Dhammissara (2018) ในงานเรื่อง A Study of Concentration (SAMĀDHI) in the Light of Myanmar Theravada Buddhist Meditation Teachers หรืองานของ U Vinayaparala (2017) เรื่อง A Study of the Influences of Buddhism on the Festivals of the Ta'ang Ethnic Group in Myanmar

นอกจากนี้ ยังมีองค์ความรู้อื่นที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาในประเทศนั้น ๆ เป็นพระพุทธศาสนานานาชาติ อาทิ มาเลเซีย อินโดนีเซีย รัสเซีย สหรัฐอเมริกา ศรีลังกา บังคลาเทศ

เนปาล สิงคโปร์ อินเดีย เป็นต้น อันมีที่มาจากนิสิตชาวพุทธที่มาศึกษาพระพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นองค์ความรู้พระพุทธศาสนาเชิงพื้นที่สู่ความเป็นองค์ความรู้ต่อพระพุทธศาสนานานาชาติด้วยเช่นกัน

สรุป

ผลที่ได้รับจากการที่นิสิตมาศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย ที่เห็นชัดเจนเป็นประจักษ์ได้ คือ (1) การพัฒนาศักยภาพในเชิงตัวบุคคลต่อการเป็นผู้มีความรู้ในพระพุทธศาสนา หรือองค์ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาที่นิสิตมาศึกษาในประเทศไทย จนเป็นทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนาเชิงปัจเจกได้ (2) การสร้างองค์ความรู้ด้านอาณานิคมศึกษาในความเป็นพระพุทธศาสนาในเชิงพื้นที่ ที่จะเป็นการเชื่อมโยงพระพุทธศาสนาสู่ความเป็นประชาคมนานาชาติ (3) การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างพระพุทธศาสนาด้วยกัน จากนิยายแต่ละนิยาย จากประเทศแต่ละประเทศ เป็นต้น เป็นการสร้างสัมพันธ์ในระดับบุคคล สู่การสร้างเครือข่ายในระดับองค์กร รวม องค์การ ต่อ กิจการพระพุทธศาสนา นับว่าเป็นคุณูปการ ดังนั้น พัฒนาการของการศึกษามหาวิทยาลัยสงฆ์ ที่ผ่านมา จึงเป็น

ความพยายามส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้
ในแบบแลกเปลี่ยน การเรียนรู้แบบ
ข้ามเขตแดนไปสู่การศึกษาหาความ
เหมือนในวัฒนธรรมร่วมทาง
พระพุทธศาสนาเป็นวัฒนธรรมหลัก
วัฒนธรรมรองเป็นการเรียนรู้ที่แตกต่าง
ในเชิงพื้นที่ ภาษา และคตินิยม
เฉพาะของกันและกัน และการที่
มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาใน
ประเทศไทย ได้จัดการศึกษาและ
พัฒนาคนในสังคมพระพุทธศาสนาทำ
ให้เกิดพัฒนาการทางพระพุทธศาสนา
ในระดับนานาชาติ เช่น จนกลายเป็น
ปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบุคลากรใน
ศาสนาที่เกิดขึ้นในสังคมนานาชาติ
ร่วมกัน การจัดตั้งวิทยาลัยพระธรรม
ทูต ที่ทำหน้าที่อบรมพระธรรมทูตไทย
และส่งพระภิกษุออกไปสร้างเครือข่าย
ในนานาประเทศกว่า 1,000 เครือข่าย
การสร้างเครือข่ายระดับบุคคลระหว่าง
ผู้มาเรียนในมหาวิทยาลัยสงฆ์ด้วย
กันเอง การเป็นตัวแทนสร้างเครือข่าย

ในระดับสูงทั้งองค์กรพุทธ ต้ององค์กร
ทั้งมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา กับ
มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา ในการ
ประชุมนานาชาติหลาย ๆ ครั้ง ที่
มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยจัดขึ้น เช่น งาน
ประชุมวิสาขบูชาโลก เป็นต้น
จนกระทั่งสามารถสร้างงานด้าน
พระพุทธศาสนาร่วมกันได้ ภาพลักษณ์
เหล่านี้เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทาง
ศาสนาและสังคมให้เกิดการยอมรับ
และและความเป็นประชาคมทาง
ศีลธรรมในประเทศนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน
การพัฒนาและส่งเสริมทรัพยากร
มนุษย์ในพระพุทธศาสนาจากบทบาท
ของมหาวิทยาลัยสงฆ์นั้นมีคุณูปการ
อย่างแท้จริง โดยมีฐานเริ่มจาก
ประเทศไทย สู่สังคมนานาชาติดัง
ปรากฏเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์และ
สถิติให้เห็นดังที่ผ่านมา เพื่อเป็นกลไก
องค์รวมในการพัฒนาพระพุทธศาสนา
และกิจกรรมพระพุทธศาสนาในเวที
นานาชาติต่อไป

บรรณานุกรม

- Bhikkhu U Dhammissara. (2018). *A Study of Concentration (SAMĀDHI) in the Light of Myanmar Theravada Buddhist Meditation Teachers*. Thesis for Master's Degree (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Dao Minh Van. (2017). *The Theravāda Buddhist Education System in Southern Vietnam and its Contribution to the Society*. Thesis for

- Master's Degree (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Editorial Team. (2011). Interfaith Dialogue of Religious Leaders for Peace in ASEAN Community. *Journal of MCU Peace Studies*. 2 (2), 110-115.
- Hatthakorn Kaentao. (2015). *The Development of the Roles of State Buddhist University for Supporting ASEAN Community*. Dissertation for Doctor's Degree (Public Administration), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Huynh Kim Lan. (2010). *Theravada Buddhism in Vietnam*. Thesis for Master's Degree (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Khamyad Rasdavong. (2005). *A Historical Study of Buddhism in the Lao People's Democratic Republic from 1975 to 2004 (C.E.)*. Thesis for Master's Degree (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Kimpicheth Chhon. (2012). *The Survival and the Development of Cambodian Buddhism after Khmer Rouge Regime up to 2000 C.E.* Thesis for Master's Degree (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University (MCU). (1996). *Thai Tipitaka Vol. 20*. Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University (MCU). *Philosophy, Commitment, Vision, Mission*. Retrieved January 30, 2019, from <https://www.mcu.ac.th/pages/philosophy-commitment-vision-mission>
- Paññā Nanda. (2017). *An Analytical Study of Development of Myanmar Robes (CIVARA): From the Buddha's Period to the Present Time*. Thesis for Master's Degree (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

- Phan Tai Thuc (Ven. Thích Tâm Thúc). (2017). *The Practical of Pure Land Buddhism in Modern Society: A Case Study of Hoang Phap Monastery in Vietnam*. Thesis for Master's Degree (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Anan Candadhammo (Chanthavong). (2017). *A Study on the Way of Life according to Heet 12, of Lao Buddhist in Pakse District, Champasak Province, Lao People's Democracy Republic*. Thesis for Master's Degree (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto). (2011). *Strategy for the Development of Buddhist Universities*. Retrieved October 10, 2018, from http://www.mcu.ac.th/site/pres_info_content_desc.php?p_id=13
- Phra Huynh Minh Thuan (Bhikkhu Santadatta). (2017). *Theravāda Upasampadā in Vietnam: A Study Based on Vinaya Perspective*. Thesis for Master's Degree (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Khamyod Paññadharo (Inphachant). (2018). *A Study of Moral Cultivation of Students at Lao International College, Lao People's Democratic Republic*. Thesis for Master's Degree (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Kobchai Khemacāri (Prabpai). (2018). *A Study of Insight Meditation Teaching: A Case Study of Phramaha Pan Ānando, Mahabuddhawongsapalueng Temple, Vientiane, Laos PDR*. Thesis for Master's Degree (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra SoklimThammarato (Vin). (2018). *A Study of Influences of Boonpajumbin Festival to Buddhists in Cambodia*. Thesis for Master's Degree (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

- Phra Sothea Sovannathero (2010). *Education of Sangha in the Kingdom of Cambodia*. Thesis for Master's Degree (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Surin Sodharo. (2015). The Role of Buddhist University and the Establishment of Buddhism. *Journal of Educational Review Faculty of Education in MCU*. 2 (3), 105-113.
- Phramaha Hansa Dhammhaso and Others. (2014). *The Preparation of MCU Language Institute for ASEAN Economic Community*. Phra Nakhon Si Ayutthaya: Language Institute of Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Tran Duy Hieu. (2008). *A Study of Annam-nikaya in Thailand*. Thesis for Master's Degree (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- U Vinayaparala. (2017). *A Study of the Influences of Buddhism on the Festivals of the Ta'ang Ethnic Group in Myanmar*. Thesis for Master's Degree (Buddhist Studies), Mahachulalongkornrajavidyalaya University.